

ЖАДАН

MERIDIAN CZERNOWITZ
МІЖНАРОДНА ЛІТЕРАТУРНА
КОРПОРАЦІЯ

Сергій Жадан

Усі вірші

1993 – 2023

Meridian Czernowitz

2024

Цитатник

(1995)

Варшава

З травневих верлібрів, дощів і полюцій
ми завжди виходимо якось миршаво.
Дитинко, ми наслідки цих революцій,
поглянь, як нам світить зогнила Варшава.
Бо сонце щоночі тіка до Європи,
бо привид страху ще блудить тілом.
Дитинко, отут чи навряд що поробиш,
якщо це бажання ще не відлетіло.
Бо маєм лиш воду, з долоні випиту.
Зростають цвяхи поміж пальців предтечі.
І патологічна відсутність Єгипту
унеможлиблює спробу втечі.
Це, певно, посіяна в нас ущербність –
потреба шляху, до якої звикли.
Тому безпроблемно сприймаються щебінь,
розбиті дороги й старі мотоцикли.
Попереду нас не чекають, дитинко,
зневага батьків чи народна пошана.
Хоч завжди існує кінцева зупинка,
повір, що навряд чи то буде Варшава.
Бо, розумієш, ці зіпсовані крани
не відповідають за воду пролиту.
Ти мітиш йодом отримані рани,
ти сонно читаєш нічну молитву:

Зійди, освято, на все, що робили,
на все, що значили нечутним ліком...
Мої долоні, мов дві рибини,
спрагло тиснуться до мокрих вікон.

Генерал Юда

Пізно увечері впав сніг
бинтами бруду на груди.
Нагноєні рани в ліжку тіснім
зализує хворий Юда.
Солоно-зимовий присмак пустелі,
що навіда звідусюди,
і павутинням звисають зі стелі
згадки старого Юди:
нервові рухи, промови палкі,
посмішок впевненість люта –
в багнетний бій на чолі полків
ішов генерал Юда.
Валились мури, знищені вщент.
Повішені висли високо.
І в місто, залите гарячим дощем,
входило чорне військо.
Біліла сіль, якою кропив.
Кров – предтечею Суду.
І люди похапливо падали в пил
під ноги Великому Юді.
Так сталася мрія одвічна твоя,
природна, як все, що сталося.
Та вже непомітно, як у нору змія,
в тіло вповзала старість...

Несли на цвинтар хоругви згризлі.
Плакали важко й нещадно.
І грався в дитячій порожніми гільзами
його маленький нащадок.

+ + +

Двадцятого квітня йшов дощ.
Я важко відчинив нефарбовані двері.
Клейка бруківка липла до підошов,
і ми, як мухи, єдналися з твердю.

До цього був проміжок часу – довгий і рваний,
повільне чекання і порожня кімната,
подвір'я холодна переповнена ванна.
І краплі дощу – темні, мов нафта.

А потім був автобус, він мчав на південь,
борсаючись, як риба, в дощових потоках.
Були сусіди, котрих доводилось терпіти,
й було якесь дурнувате передчуття потопу.

І їхав я, нагору закинувши торбу,
мляво бажаючи, щоб дощ нарешті вщух,
і вгризався старим черв'яком автобус
у важковпале яблуко дощу.

Зростала депресія – повільно, але значно.
Хотілося пити і тягнуло на узагальнення,
бо недавнє піднесення звелось нінащо,
і очі сусідів робились благальними.

Все закінчилось, як завжди, дещо прозаїчно –
я горбився з морозу і сахався світла, мов щур.
Був простір, наповнений вологою ніччю,
і був дощ, котрий так і не вщух.

+ + +

Будда сидів на високій могилі,
Будда споглядав будяків цвітіння.
Навколо степи та баби похилі,
й країна – спорожнена тиха катівня.

Старий адвентист між мандрованих дяків
або ж дяків, хоч яка в тім різниця?
Чумацькі шляхи, жебраки, повні дяки,
що спустять твої мідяки по пивницях.

Будда відпустив оселедця по плечі,
читав барокові євангельські мантри,
водив за собою зграї малечі,
в корчмі заливаючи про власні мандри.

Хоробрий Будда зупиняв ординців,
лякаючи пеклом, обіцяючи карму,
і знову з бабами сидів наодинці,
дивився на степ, мов на згублену карту.

Похилий Будда забирався в дзвіниці,
дивився на степ і молився на сонце –
великий і грішний, чистий і нищий,
забувши тенденції, відкинувши соціум.

Померлий Будда лежав на могилі,
розгублено навстіж розкинувши руці.
І баби, мов коні, під спекою в милі
іржали до сонця в журбі та розпуці.

+ + +

Не було вже нікого, хто любив тебе,
хоч ночами ще снівся хтось,
що втішало. І гнучкий, мов хребет,
в тобі проростав Христос.

Згодься – ваші річки не рясніють мостами.
Ти вже знав, що не зробиш той крок.
Молоко стікало його вустами,
мов посивіла кров.

Тож коли ти дивився і тебе не проймало,
як в пісок врастають міста,
його тіло розмазували, мов жовте масло,
по м'якоті житній хреста.

Врешті-решт відступила сльота осіння.
Після всіх поминальних судом
над його чолом птахи воскресіння
сплели тернове гніздо.

Ти живий, бо поняття подяки імперій
рівнозначне в чомусь поняттю мсти.
Ти схиляєшся низько над чистим папером
і повільно малюєш мости.

+ + +

Тобі гадають на руці,
тобі щастить – все гарно й просто.
Поглянь, як розігрітим оцтом
стирає бог свої рубці.

Твоя хода важка й тривка.
Тобі крізь череп б'ються роги.
І тонко губляться дороги
в твоїх руках.

Атеїзм

№ 1

Ти завжди ставилась
до цього з підозрою
Маріє

Але ось вим'я його серця
стікає молоком болю

І ти просидівши біля нього
ніч на дощі і вітрі
відчуваєш як твоя шкіра
мов засмагою береться іржею
зневіри

Ти уважно розглядаєш
рубець від поцілунку учня
що червоніє на його неголеній щоці
мов слід тупого леза

І твої руки ще довго
будуть пахнути бензином
яким ти палила
наші міста

№ 2

Ти здається
говорив колись
що часто уявляєш собі
ангела – великого білого птаха
з гострим сильним дзьобом
щоб розбивати тверді
горіхи Божого смутку

Сіль запеклася
на твоїх пальцях
адже слово боже воно
як таранька – його смакуєш
проте ним не наситишся

Вечорами ти довго сидиш
на порозі
зчищаючи з риб'ячих спин
срібні монети луски

А над твоїм одвірком
світиться на місяці
маленька підкова
з чортячого копита

№ 3

Ти цілуєш його
і разом із твоєю слиною
на його губах
зостаються
мікроби зради

На прощання
ти міцно тиснеш
його кістляві руки
і з-під твоїх пальців
птах зради
слизький і пітний
вибивається вгору

Перш ніж
відійти від нього
ти вимовляєш
кілька слів
і твій язик
б'ючись мов риба
відкладає
ікру зради
в твоїй горлянці

І єдине
що тебе може видати
це хіба що
той самий язик
котрий
на відміну від твого
блідого обличчя
довго паленітиме з сорому

№ 4

Ти питаєш мене
що я відчував наприкінці?
власне що я міг
відчувати

коли мої легені
пірнувши
всього-на-всього
зависають в нутрощах тіла
щоби вилущувати
з мушлі повітря
перлини кисню
тож чи здатен я був осмислити
причину своєї задухи?

Потім вони говорили Йому:
за цими дверима повісився Юда
і його тіло – побите й порізане –
зависає в кімнаті
мов розстріляні легені землі

+ + +

Це просто день, що врубуються в простір.
Це просто день – весь твій, мов «аусвайс».
Це під оркестру скрип невдалий зростом
танцює бомж подібне щось на вальс.

Брудні платформи, потяги і пиво,
і привокзальний збуджений майдан,
де в електричках гамірним напливом
зника чергова доза громадян.

Де доокола на дахах похилих
шумливо-гучно всілися граки:
трибуною втамовують як хмільно
танцює Харків – місто байстрюків.

Це просто день, що розчинився в зливі.
Був просто день за смугами дощів.
І голуби – сполохані й лякливі –
блакитні душі вмерлих тут бомжів.

+ + +

Диск вечірнього сонця блазнювато навис
над обдертим автобусом, що прямує між прерії,
слобідських поселенців запилений віз
підповзає під небо без валіз і без віз
в ці зі Сходу ворота, навіть ні, краще – двері.
Тут суцільні пустелі, тут золото й хліб,
темношкірі мулатки – безсоромні і хтиві,
перетравлюють спирт майже так, як і флірт,
сторожкі амазонки сухої землі
п'ють горілку і членствують в комсомольськiм активі.
Отже, все як було, всюди сталість часів,
йде садження картоплі й дозрівання потенції.
Заплювали автобус діти синіх степів,
а на хвилях чадної гарячої течії
зависає надірваний блюзовий спів.
Це занепад епохи, це п'яний декаданс.
Захмелілі ковбої, комуністи і фермери
заселяють уперто слобожанський Клондайк,
в рурі степу зникає травнева вода,
й переповнено цвинтарі нічними химерами.
Все прямує вперед, і автобус згори,
мов блискучий акваріум, висвітлюють промені,
його нутрощі повняться спинами риб,
бруд луски і кісток уповільнений скрип –
це і є громадяни – покірні й безкровні.

Людолюбство й ненависть, ковбаси і спирт –
ця країна просякнута ними по вінця.
Я сприйняв, я змирився, затих і стерпів,
я прямую німим лабіринтом степів,
а навколо dokonує хвора провінція.

+ + +

Були дощі.
Потім їх не стало.
Відходили важко, немов помирать.
Зі старого під'їзду крізь розбиті двері
вийшов рожевий дегенерат.
Біла льоля.
На грудях дзвіночок.
А що треба ще для гарного хлопця?
Вдень лазив смітниками, а ввечері виходив
кланятись рожевій маковині сонця.
Вночі блукав
глухими степами,
вперто бився в місячнім промінні,
ротом мух на льоту відловлював,
щодня вдосконалюючись у власному вмінні.
На ранок повертався
в порожнє місто –
як завжди, веселий, як завжди, в дусі,
ніс яскраву квітку будяка
своїй коханій рожевій бабусі.
Ось і гаразд,
ось і ідилія –
бабуся й онук, і хвилини пройдені,
і в тиху кімнату крізь жовті гардини
сипало сонце свої рожеві промені.

+ + +

Замки попсовано, і пси голодні –
десь тут повинна бути межа.
Вмиваєш руки, та в теплі долоні
сиплеться жовта іржа.

Наводиш приціли, та слабне зір.
І дивишся з-під перуки,
як падає сніг,
як жовкне папір,
як пахнуть іржею руки.

+ + +

Якось-таки ти виріс в цій шпарці поміж держав,
притулків, монархів, анархів,
єврейських громад, республік,
стримуючи зубами язик, щоби не так дрижав,
ти завжди сприймав спілкування
передумовою куплі-
продажу свого ближнього, тож за першої нагоди
наважився позбутися пут, котрими тебе в'язали,
тобто змінити провалля Сходу,
серед якого вижити був не годен,
на збудовані значно західніше залізничні вокзали.
І потім, підстрелений на кордоні,
ти, що вже мав потонути давно,
все ж тримав у пам'яті небо, котре здавалося чистим,
і надійно сховані золоті червінці, які тягнули на дно,
зводячи на пси твій потяг вирватися за межі Вітчизни.
Власне, це був, скоріше, заплив, аніж втеча.
З обох берегів лише прикордонники, затримавши хід,
дивились, як повільно тебе розвертала течія,
ніби церкву – головою на Схід.

+ + +

Все, як завжди, має виправдання –
всі дороги – пройдені і зайві,
всі важкі ранкові прокидання
на порожніх і брудних вокзалах,

Всі метелики надій, що вперто
б'ються в лампу місяця прадавню,
навіть ми, що встигли ноги стерти
на шляху своїм до виправдання.

Самогубці

№ 1 (Той що порізався)

Скрипаль-іронія
смичком леза
торкнеться струн твого сухожилля
хай простір наповниться
червоним розквітом
мелодії твого єства

І полісмен занесе до протоколу:

Сталевий шлагбаум
перекрив шлях для руху трамваїв
рейками твоїх судин
Гільйотина спрацювала
і голова твоєї руки
важко впавши покотилась
холодною бруківкою

Тіло ж руки
мов зарубаний півень
продовжувало битися в конвульсіях
але тебе
це вже стосувалось
щонайменше

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.